

Opinia Komitetu Regionów „Pełny udział młodych ludzi w społeczeństwie”

(2008/C 172/13)

KOMITET REGIONÓW

- Ubolewa nad tym, że Komisja wprawdzie wskazuje w komunikacie na konieczność współpracy pomiędzy politykami a grupami interesów na szczeblu europejskim, krajowym, a także lokalnym i regionalnym podczas opracowywania strategii wobec młodzieży, ale nie przedstawia bliżej roli władz lokalnych i regionalnych w tym zakresie.
- Podkreśla, że polityka dotycząca młodzieży jest realizowana głównie na szczeblu lokalnym i regionalnym. Strategie lokalne i regionalne przyczyniają się znacznie do podejmowania wartościowych środków na rzecz lepszego kształcenia i doskonalenia zawodowego, lepszej integracji społecznej i zawodowej oraz aktywnego zaangażowania obywatelskiego młodzieży.
- Podziela pogląd Komisji, że zadaniem krajowych lub regionalnych systemów kształcenia ogólnego i zawodowego musi być przekazywanie kluczowych kompetencji przydatnych na rynku pracy. Nie można jednak zapominać, że solidne wykształcenie podstawowe, służące kształtowaniu osobowości, jest także ważne jeśli chodzi o udział poszczególnych osób w życiu społecznym.
- W przeciwieństwie do Komisji uważa, że przypadku dzieci w wieku przedszkolnym na pierwszym planie znajduje się nie tyle rozwój kluczowych kompetencji co rozwój całej osobowości.
- Uważa stosowany w wielu państwach podwójny system kształcenia zawodowego, tzn. połączenie kształcenia w zakładzie pracy i w szkole nastawione na integrację zawodową możliwie wielu młodych ludzi, za wzorową formę kształcenia i ubolewa nad tym, że w wielu państwach członkowskich kształcenie zawodowe jest uznawane za nieatrakcyjne i trudne do zaakceptowania.

Sprawozdawca: Gebhard HALDER (AT/PPE), Przewodniczący parlamentu krajowego Vorarlbergu

Dokument źródłowy

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Działania na rzecz pełnego udziału młodych ludzi w edukacji, zatrudnieniu i społeczeństwie”

COM(2007) 498 wersja ostateczna

Zalecenia polityczne

KOMITET REGIONÓW

Ogólne uwagi o komunikacie Komisji

1. Stwierdza, że młodzi ludzie stanowią potencjał rozwoju społeczeństwa. Przyszłość Unii Europejskiej, jej państw członkowskich oraz jej władz lokalnych i regionalnych zależy w coraz większym stopniu od tego, czy uda się stworzyć społeczeństwo przyjazne dzieciom i młodzieży.

2. Podkreśla, że młodzi ludzie są też decydującym czynnikiem siły gospodarczej europejskich regionów i gmin oraz ich zdolności do sprostania konkurencji globalnej. Zaangażowanie obywateli UE jest ponadto ważną podstawą spójności społecznej oraz dalszego pokojowego i demokratycznego rozwoju Europy i musi zacząć się już w młodym wieku.

3. Zwraca uwagę na opinię Komitetu Regionów w sprawie demograficznej przyszłości Europy ⁽¹⁾. Komitet stwierdza w niej, że rodzi się mniej dzieci niż jest to konieczne do utrzymania liczby ludności. Prowadzi to do daleko idących zmian w liczebności i strukturze wiekowej europejskiego społeczeństwa oraz podkreśla konieczność prowadzenia zrównoważonej polityki sprawiedliwej dla wszystkich pokoleń.

4. Docenia w związku z tym fakt poruszenia tej niezwykle ważnej tematyki w przyjętym przez Radę Europejską wiosną 2005 r. Europejskim pakcie na rzecz młodzieży ⁽²⁾, w komunikacie Komisji w sprawie polityk europejskich dotyczących młodzieży ⁽³⁾ oraz w obecnie omawianym komunikacie Komisji.

5. Popiera proponowane przez Komisję przekrojowe podejście. Ważne jest, by stale uwzględniać interesy młodych ludzi we wszystkich dziedzinach polityki i osiągnąć w ten sposób lepsze ukierunkowanie na ich szczególne potrzeby.

6. Zwraca uwagę na to, że w poruszonych w komunikacie dziedzinach kształcenia ogólnego i zawodowego oraz w kwestiach dotyczących młodzieży i zatrudnienia kompetencje do podejmowania odpowiednich środków posiadają państwa członkowskie lub władze szczebla lokalnego i regionalnego. Szczebel europejski odgrywa w tym kontekście rolę koordynacyjną, wspierającą i uzupełniającą.

⁽¹⁾ Opinia Komitetu Regionów w sprawie „Demograficzna przyszłość Europy”, CdR 341/2006 rev. 3.

⁽²⁾ Załącznik 1 do Konkluzji Prezydencji Rady Europejskiej, Bruksela, 22–23 marca 2005 r. (7619/05).

⁽³⁾ Komunikat Komisji do Rady w sprawie polityk europejskich dotyczących młodzieży: Wychodzenie naprzeciw obawom młodych ludzi w Europie — wprowadzanie w życie Europejskiego Paktu na rzecz Młodzieży i wspieranie aktywnego obywatelstwa, COM(2005) 206 wersja ostateczna

7. Wzywa w tym kontekście Komisję, by sprawdziła planowane działania pod kątem ich zgodności ze wzmocnioną traktatem reformującym zasadą pomocniczości i proporcjonalności.

8. Stwierdza, że Komisja nie przedstawiła w związku z komunikatem oceny skutków regulacji i ubolewa nad tym, że nie ustalono, jakie dodatkowe obciążenia administracyjne i finansowe dla władz lokalnych i regionalnych będą wynikały z wdrażania proponowanych działań.

Znaczenie dla szczebla lokalnego i regionalnego

9. Ubolewa nad tym, że Komisja wprawdzie wskazuje w komunikacie na konieczność współpracy pomiędzy politykami a grupami interesów na szczeblu europejskim, krajowym, a także lokalnym i regionalnym podczas opracowywania strategii wobec młodzieży, ale nie przedstawia bliżej roli władz lokalnych i regionalnych w polityce dotyczącej młodzieży.

10. Podkreśla, że polityka dotycząca młodzieży jest w realizowana głównie na szczeblu lokalnym i regionalnym. Strategie lokalne i regionalne przyczyniają się znacznie do podejmowania wartościowych środków na rzecz lepszego kształcenia i doskonalenia zawodowego, lepszej integracji społecznej i zawodowej oraz aktywnego zaangażowania obywatelskiego młodzieży. To właśnie na szczeblu lokalnym i regionalnym możliwe jest silniejsze skupienie się na szczególnych potrzebach młodych ludzi, a tym samym bardziej ukierunkowane działanie.

11. Wzywa Komisję, by zwróciła uwagę na różnorodność w dziedzinie kształcenia, młodzieży i zatrudnienia na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W opracowywanie i wdrażanie środków koordynujących, wspierających i uzupełniających trzeba włączyć nie tylko szczebel krajowy, ale także regionalny i lokalny.

Więcej lepszych możliwości kształcenia dla wszystkich młodych ludzi

12. Podkreśla, że europejskie systemy kształcenia ogólnego i zawodowego są kluczowymi czynnikami rozwoju długoterminowego potencjału UE w zakresie konkurencyjności i z zadowoleniem przyjmuje w związku z tym treść programu „Edukacja i szkolenie 2010” ⁽⁴⁾. Jednocześnie jednak zwraca uwagę na to, że trzeba pamiętać o odpowiedzialności państw członkowskich oraz władz lokalnych i regionalnych za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również o ich różnorodności kulturowej i językowej.

⁽⁴⁾ Szczegółowy program prac dotyczący realizacji celów systemu kształcenia ogólnego i zawodowego w Europie, Dz.U. C 142/1 z 14.6.2002.

13. Podziela pogląd Komisji, że zadaniem krajowych lub regionalnych systemów kształcenia ogólnego i zawodowego musi być przekazywanie kluczowych kompetencji przydatnych na rynku pracy. Nie można jednak zapominać, że znaczenie solidnego wykształcenia podstawowego służącego ogólnemu rozwojowi i kształtowaniu osobowości wykracza poza tę sferę, zwłaszcza jeśli chodzi o udział poszczególnych osób w życiu społecznym.

14. W przeciwieństwie do Komisji uważa, że w przypadku dzieci w wieku przedszkolnym na pierwszym planie znajduje się nie tyle rozwój kluczowych kompetencji co rozwój całej osobowości. Mimo to poprzez zabawy o charakterze technicznym lub przyrodniczym już u bardzo małych dzieci można obudzić potencjał i stymulować zainteresowania, które mogą mieć duże znaczenie dla wyboru przyszłego zawodu.

15. Zwraca uwagę na znaczenie wspierania kształcenia językowego w ramach opieki nad małymi dziećmi. Jest to szczególnie ważne w przypadku dzieci migrantów. Kładzie się w ten sposób podstawy do późniejszej nauki kolejnych języków.

16. Uważa stosowany w wielu państwach podwójny system kształcenia zawodowego, tzn. połączenie kształcenia w zakładzie pracy i w szkole nastawione na integrację zawodową możliwe wielu młodych ludzi, za wzorową formę kształcenia i ubolewa nad tym, że w wielu państwach kształcenie zawodowe jest uznawane za nieatrakcyjne i trudne do zaakceptowania. Istotnie ten system kształcenia, a także wszelkie inne systemy kształcenia ponadśredniego lub uniwersyteckiego, stoją w obliczu coraz wyższych wymagań w zakresie kwalifikacji koniecznych obecnie na wielu stanowiskach pracy. Trzeba także zwiększyć atrakcyjność tego systemu kształcenia zawodowego, zwłaszcza poprzez poprawę możliwości przechodzenia od podwójnego kształcenia do nauki na poziomie uniwersyteckim.

17. Jest w związku z tym zdania, że należy podnieść ogólny poziom kształcenia. Podstawowe znaczenie mają tutaj wysoko wykwalifikowani i zmotywowani nauczyciele i instruktorzy, którzy muszą dysponować nie tylko kompetencjami fachowymi i dydaktycznymi, lecz także społecznymi i integracyjnymi⁽⁵⁾. Ponadto programy nauczania muszą odzwierciedlać także wymagania rynku pracy.

18. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja prosi państwa członkowskie o wdrażanie europejskich ram kwalifikacji, oraz domaga się w tym kontekście, by wzięto przy tym pod uwagę krajową i regionalną różnorodność w dziedzinie edukacji. Trzeba na przykład znaleźć rozwiązanie dla klasyfikacji modułów szkolenia zawodowego.

19. Podkreśla znaczenie programu UE na rzecz uczenia się przez całe życie oraz programu UE „Młodzież w działaniu”. Programy te, które na pierwszym planie stawiają transgraniczną mobilność i związane z nią kształcenie formalne i nieformalne, są cennym uzupełnieniem krajowych oraz regionalnych i lokalnych strategii edukacyjnych.

20. Wzywa Komisję, by w komunikacie i przy wdrażaniu ustanowionych przez nią środków (np. w programach UE) w większym stopniu zajęła się sytuacją młodych ludzi znajdujących się w niekorzystnym położeniu. Aby dać im szansę na rozwój

indywidualnych możliwości oraz integrację na rynku pracy, pomocne mogą być modele, takie jak np. model integracyjnego kształcenia zawodowego. Otwierają one młodym ludziom w niekorzystnej sytuacji możliwość uzyskania wykształcenia w dłuższym okresie lub uzyskanie kwalifikacji częściowych. Ważna jest przy tym intensywna opieka społeczna oraz pedagogiczna nad młodzieżą, które to zadanie może być wykonywane tylko na szczeblu lokalnym i regionalnym. Modele te mogą pomóc w obniżeniu ciągle zbyt wysokiej liczby osób przedwcześnie przerywających naukę szkolną.

Młodzież i zatrudnienie: wyzwanie dla Europy

21. Stwierdza, że przejście ze szkoły do pracy zawodowej jest coraz trudniejsze dla młodych ludzi.

22. W wielu regionach europejskich występuje już teraz paradoksalna sytuacja, w której mimo po części znaczącego bezrobocia młodzieży⁽⁶⁾ brakuje siły roboczej, szczególnie wyżej wykwalifikowanej. Brak ten zaostrzy się jeszcze w przyszłości.

23. Podkreśla, że zawodowa i społeczna integracja młodych ludzi z gorzej rozwiniętych obszarów miejskich i wiejskich jest szczególnie trudna i zwraca w tym kontekście uwagę na znaczenie europejskich, krajowych oraz regionalnych i lokalnych strategii na rzecz konwergencji oraz poprawy regionalnej konkurencyjności w celu stworzenia warunków pozwalających wykwalifikowanym młodym ludziom na pozostanie w tych regionach.

24. Zgadza się z Komisją, że w krajowych programach reform na rzecz wzrostu i zatrudnienia trzeba zwrócić szczególną uwagę na zatrudnienie młodzieży oraz domaga się, by te programy reform były optymalnie uzgodnione ze środkami przewidzianymi w ramach programu „Edukacja i szkolenie 2010”.

25. Wzywa do rozszerzenia unijnego procesu wzajemnego przeglądu w ramach strategii lizbońskiej, który prowadzony jest na szczeblu rządów państw członkowskich, by umożliwić władzom lokalnym i regionalnym oraz innym zainteresowanym stronom skorzystanie z takich praktyk w całej UE w celu przeanalizowania działań lokalnych i regionalnych i zajęcia się kwestią młodych ludzi, którzy nie pracują, nie uczą się ani nie szkolą.

26. Postrzega stały przyrost miejsc pracy o niskiej pewności zatrudnienia jako podstawowy problem zwłaszcza dla młodych pracowników, ponieważ często przez wiele lat nie mają oni ani stabilnego i odpowiedniego zatrudnienia, ani stabilnych i odpowiednich dochodów i nie mogą z tego względu prowadzić niezależnego życia.

27. Wzywa w związku z tym instytucje UE, państwa członkowskie oraz władze lokalne i regionalne, by zwracały uwagę na zachowanie odpowiedniej równowagi między interesami pracodawców i pracowników czy też między elastycznością a bezpieczeństwem, jeśli wprowadzają w życie model elastycznego rynku pracy i bezpieczeństwa socjalnego („flexicurity”). Nie można też utrudniać integracji społecznej młodych ludzi.

⁽⁵⁾ Zob. także komunikat Komisji „Poprawa jakości kształcenia nauczycieli”, COM(2007) 392 wersja ostateczna, oraz Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie na temat poprawy jakości kształcenia nauczycieli, Dz.U. C 300/6 z 12.12.2007.

⁽⁶⁾ Zgodnie z komunikatem stopa bezrobocia wśród młodzieży wynosi średnio 17,4%.

28. Jest zdania, że Komisja w niewystarczającym stopniu zajmuje się kwestią zatrudnienia młodych ludzi znajdujących się w niekorzystnym położeniu. Obok środków zapobiegawczych, które dotyczą przede wszystkim kształcenia młodych ludzi dostosowanego do potrzeb rynku pracy, do integracji młodzieży na rynku pracy niezbędne są intensywne środki wsparcia — także w wymiarze socjalnym. Ważne jest przy tym — jak wskazano także w europejskiej strategii zatrudnienia — uwzględnienie bez wyjątku wszystkich młodych ludzi oraz włączenie ich w jak najkrótszym czasie w proces zatrudnienia. W tym celu konieczne mogą być „sieci wsparcia” dla młodzieży poszukującej pracy oraz realizacja programów zdobywania kwalifikacji i programów zatrudnienia skierowanych do młodzieży i finansowanych ze środków publicznych ⁽⁷⁾.

29. Zwraca uwagę na to, że fundusze strukturalne UE, w szczególności Europejski Fundusz Społeczny, umożliwiają wsparcie takich projektów oraz popiera przedstawione przez Komisję w komunikacie żądanie silniejszego ukierunkowania EFS na zatrudnienie młodzieży, o ile wymaga tego sytuacja w regionie charakteryzująca się wysokim bezrobociem młodzieży.

30. Postrzega poprawę szans na znalezienie zatrudnienia i gotowości do pracy młodych ludzi jako istotne zadanie władz szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego. Należy przy tym także w większym stopniu wykorzystać indywidualne doradztwo w zakresie wyboru zawodu i kształcenia oraz informacje na ten temat, a także związane z tym możliwości podniesienia świadomości co do przyszłościowych zawodów. W ten sposób można przyczynić się do zapewnienia wyważonych stosunków ilościowych między płaciami w określonych grupach zawodowych.

31. Popiera zaproponowaną przez Komisję Europejską kartę jakości w dziedzinie praktyk o charakterze zalecenia, zwłaszcza że praktykanci — coraz częściej podejmujący pracę w kontekście transgranicznym — są w niektórych przypadkach wykorzystywani jako „tania siła robocza”. Prawidłowo przebiegające praktyki są dla młodych ludzi cenną możliwością zdobycia pierwszego doświadczenia zawodowego, które przy dalszym wyborze zawodu lub na dalszym etapie kształcenia może okazać się często istotnym i decydującym czynnikiem. Należy także motywować uczących się młodych ludzi do odbywania praktyk i rozszerzać dostępną dla nich ofertę w tym zakresie.

32. Zwraca uwagę na to, że obok kształcenia wstępnego coraz bardziej zyskuje na znaczeniu ustawiczne kształcenie zawodowe. Wiedza techniczna oraz umiejętności wymagane na rynku pracy szybko się zmieniają. Dlatego wyzwaniem jest poprawa atrakcyjności kształcenia ustawicznego i gotowości do jego podejmowania oraz rozwój oferty kształcenia. Dla młodych ludzi, którzy nie mają wystarczającego wykształcenia podstawowego, ważne jest, aby brakującą wiedzę i umiejętności można było nadrobić („druga szansa”) ⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ W pewnym zakresie dla młodzieży o utrudnionym dostępie do instytucji i systemu kształcenia muszą zostać stworzone oferty o obniżonych wymaganiach, aby umożliwić im zdobycie „doświadczenia zawodowego”. Również (częściowe i) ograniczone czasowo przejście kosztów wynagrodzenia może skłaniać przedsiębiorstwa do zatrudniania osób rozpoczynających pracę w danym zawodzie. Badania wykazują, że skutki ekonomiczne mogą być wyraźnie pozytywne, gdy uwzględni się konsekwencje społeczno-polityczne w odniesieniu do większej liczby młodzieży, która przez długi okres pozostaje bez pracy.

⁽⁸⁾ Te środki w zakresie kształcenia, wspierane także przez EFS, są zasadniczym warunkiem wstępnym do utrzymania się na rynku pracy. Jako przykład można wymienić „kursy czytania i pisania” oraz kursy służące uzupełnieniu brakującego obowiązkowego etapu edukacji.

Pełne wykorzystywanie potencjału wszystkich młodych ludzi

33. Stwierdza, że właśnie dzieci i młodzież z biednych rodzin znajdują się pod wieloma względami w gorszym położeniu i częściowo są wykluczone społecznie. Dotyczy to zarówno ich szans na zdobycie wykształcenia i zatrudnienia, jak też ich sytuacji zdrowotnej. Co więcej ubóstwo często się „dziedziczy”: bieda i wykluczenie społeczne w wieku dorosłym są rezultatem niekorzystnych warunków w okresie dzieciństwa i młodości.

34. Domaga się zatem, by priorytetem było zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Jest to zadanie przede wszystkim dla władz krajowych, jak też regionalnych i lokalnych i wymaga uzgodnionego współdziałania pomiędzy polityką gospodarczą, polityką zatrudnienia, polityką edukacyjną i polityką społeczną oraz przekrojowego uwzględniania w nich aspektów związanych z młodzieżą.

35. Jest zdania, że punktem wyjścia musi być ograniczenie zagrożenia ubóstwem rodzin z dziećmi. Szczególną uwagę należy poświęcić czynnikom społeczno-gospodarczym, takim jak segregacja oraz długotrwałe bezrobocie bądź słabe wykształcenie rodziców, by uniknąć sytuacji prowadzących do trwałego ubóstwa.

36. Przypomina, że często to władze lokalne i regionalne są odpowiedzialne za utrzymanie i kształcenie szkolne sierot i dzieci z trudnych rodzin oraz stwarzają warunki, by umożliwić tym dzieciom samodzielne życie.

37. Zwraca uwagę na to, że opanowanie języka kraju pobytu jest warunkiem szybkiej integracji, osiągania lepszych wyników w szkole oraz uzyskania większych szans na rynku pracy, a tym samym także ważnym czynnikiem zwalczania ubóstwa.

Aktywni młodzi obywatele

38. Podkreśla, że uczestnictwo młodych ludzi — ich udział w życiu społecznym i współkształtowanie go — wzmacnia dzieci i młodzież, buduje pewność siebie i sprzyja demokracji oraz aktywnym postawom.

39. Zwraca uwagę na szczególne znaczenie procesów partycypacji na szczeblu lokalnym i regionalnym. Uczestnictwo jest dla młodych ludzi szczególnie widoczne i trwałe, gdy współuczestniczą oni w kształtowaniu swojej przestrzeni życiowej i bezpośrednio odczuwają wynik tego procesu.

40. Zauważa, że jest bardzo istotne, by dzieciom i młodzieży przybliżyć mechanizmy samorządu lokalnego i regionalnego, zaznajamiając ich ze stanowiskami, zadaniami i kompetencjami demokratycznie wybranych przedstawicieli szczebla lokalnego oraz z ich możliwościami pomagania miejscowej społeczności w udoskonalaniu warunków życia i pracy.

41. Z zadowoleniem przyjmuje wymianę doświadczeń na szczeblu europejskim służącą wzmocnieniu lokalnych i regionalnych inicjatyw dotyczących uczestnictwa oraz wzywa szczebel krajowy i UE, jak również władze regionalne i lokalne, do opracowywania polityki dotyczącej młodzieży w sposób międzysektorowy i na zasadzie ścisłej współpracy z młodymi ludźmi.

42. Pozytywnie ocenia propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą regularnego sporządzania sprawozdań dotyczących młodzieży. Może to przyczynić się do analizy warunków życia młodych ludzi i przedstawienia ich interesów, a tym samym zapewnić podstawę do opracowywania międzysektorowych polityk dotyczących młodzieży na szczeblu krajowym, regionalnym, lokalnym i wspólnotowym. Trzeba jednak zwrócić uwagę na to, by na państwa członkowskie, regiony i gminy nie zostały nałożone żadne nowe obowiązki w zakresie sprawozdawczości. Liczne już przedkładane sprawozdania, opisujące także sytuację życiową młodych ludzi, zawierają wiele potrzebnych informacji.

43. Podkreśla, że wolontariat młodych ludzi jest dla nich ważną szansą z jednej strony na aktywną integrację ze społeczeństwem, a z drugiej strony na zdobycie pierwszego doświadczenia zawodowego pozwalającego na lepszy wybór przyszłego zawodu.

44. Zwraca uwagę na to, że wolontariat prowadzi także do zdobycia wiedzy i umiejętności, które mogą być ważne dla przyszłej działalności zawodowej. Warunkiem zwiększenia atrakcyjności wolontariatu dla młodzieży jest uznawanie kwalifikacji zdobytych w ramach takiej nieformalnej nauki.

45. Z zadowoleniem przyjmuje w tym kontekście wprowadzony przez Komisję w ramach programu UE „Młodzież w działaniu” Youthpass — indywidualne zaświadczenie o jakości współpracy młodych ludzi przy działaniach z tego programu — oraz popiera planowane przez Komisję uzupełnienie europejskich jednolitych ram dla propagowania przejrzystości kwalifikacji i kompetencji (Europass) ⁽⁹⁾ o opis zdobytych nieformalnych kwalifikacji.

46. Domaga się, by na wszystkich szczeblach zwrócić szczególną uwagę na to, by również młodzi ludzie będący w niekorzystnym położeniu mieli zarówno większe możliwości uczestnictwa, jak i lepszy dostęp do wolontariatu.

Bruksela, 10 kwietnia 2008 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Luc VAN DEN BRANDE

⁽⁹⁾ Zob. decyzja nr 2241/2004/WE.